

Jan Tomczak

"Erziehender Umgang mit Kindern", Karl Bekker, Paderborn 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 48/1, 189-190

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wia się przede wszystkim w słowie pod warunkiem, że się mu wierzy. Hermann Volk nie interesuje się jedynie ujawnianiem elementu religijnego człowieka w duchu i słowie, lecz także w sztuce, a więc w malarstwie, rzeźbie i architekturze. Przyznaje, że ten sposób wypowiedzania treści religijnych nastęrcza niemało trudności w naszych czasach, w których ujawnia się nawet tendencja, aby nie tworzyć specyficznej formy kultycznej. Zwolennicy wspomnianej idei uważają, że sztuka, a zwłaszcza obrzędy liturgiczne byłyby tym lepsze, im bardziej świeckie we wszystkich swoich formach. Fakt, że objawienie odbywało się w historii i realizuje się w dziejach Kościoła, sprzyja możliwości wyrażania w sztuce religijnego wymiaru. Powstaje jednak pytanie, jak ten element religijny przedstawiać współczesnemu człowiekowi, aby był widoczny, czytelny i zrozumiały. Autor porusza te problemy w przekonaniu, że swoją pracą może się przyczynić w jakimś stopniu do ich przemyślenia i próby rozwiązania.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Karl BEKKER, *Erziehender Umgang mit Kindern*, Paderborn 1977, Verlag Ferdinand Schöningh, s. 192.

Prezentowaną książkę napisał autor dobrze obeznany teoretycznie i praktycznie z ukazwanymi w niej zagadnieniami. Jest doktorem filozofii, studiował nauki pedagogiczne i społeczne oraz psychologię. Przez piętnaście lat był nauczycielem i kierownikiem szkoły, co mu pozwoliło stać się doradcą rodziców i dzieci w sprawach wychowawczych i życiowych. Przez kilka lat zajmował się kształceniem nauczycieli. Obecnie jest kierownikiem katedry socjologii w Monasterze i zajmuje się także dydaktyką i metodyką pedagogiki społecznej.

Autor przez omawianą książkę chce pomóc w zaradzeniu współczesnym niedomaganiom w dziedzinie postępowania wobec dzieci. Braki w tym postępowaniu sprawiają, że jest ono mało pedagogiczne i szkodliwe dla wychowania. Najpierw Karl Bekker ukazuje pośrednio wychowawczy stosunek do dzieci, którym jest samo nauczanie. Stwierdza, że podstawową zasadą w nauczaniu jest aktywność uczniów. Wszyscy z tym się zgadzają, ale jeszcze zbyt mało wprowadzają ją w szkołach. Omawia trzy rodzaje aktywności: szablonowo ukierunkowaną przez nauczyciela, umożliwiającą metodycznie zgodnie z zasadami dydaktycznymi i najwyższy stopień realizowany wtedy, gdy panuje między nauczycielem i uczniem stosunek dialogu, który umożliwi prawdziwie twórczą aktywność. Osobny punkt poświęcił szkolnej pedagogice P. Petersena. Stanowi ona przykład, jak można umożliwić twórczą aktywność uczniów.

Obszerniej zajmuje się autor bezpośrednio wychowawczym postępowaniem wobec dzieci. Uważa, że podstawą, umożliwiającą taki stosunek wychowawczy, jest postawa rozumiejącej miłości. Stanowi ona fundament dla kształtowania wychowawczego postępowania i aktualizuje się w trosce o zapewnienie mu sprzyjających sytuacji. Tworzenie pedagogicznych sytuacji autor uważa za podstawową zasadę w postępowaniu wychowawczym. Każda droga do dojrzałości osoby prowadzi bowiem przez sytuacje wychowawcze, które sprzyjają samodzielności wychowanków. Pedagogiczne kierowanie odbywa się owocnie przez kształtowanie twórczej osobowości wychowanka dzięki rozwijaniu jego konstruktywnego i konsekwentnego zmierzania do celu. Zadaniem wychowawcy jest szanować indywidualny cel osobowy wychowanka, czego brakuje przy zbyt autorytatywnym lub twardej czy rozpieszczającym postępowaniu.

Autor analizując podane sytuacje czy przykłady, ukazuje zasady samowychowania nie tylko uczniów, ale szczególnie wychowawców. Jedna

z tych zasad nakazuje uwolnienie się wychowawców od egocentryzmu w myśleniu, w odczuwaniu i działaniu. Powinni przyjąć rzeczowe następstwa i konsekwencje pedagogicznej odpowiedzialności. Te konsekwencje pedagogicznej odpowiedzialności ukazuje omawiana książka w analizie dwudziestu dwóch przypadków, czyli sytuacji wychowawczych. Analiza tych sytuacji stanowi dla autora podstawę do sformułowania czterdziestu dziewięciu myśli przewodnich, ujętych w krótkie zdania, oznaczone kolejnymi numerami. Oto np. myśl przewodnia oznaczona liczbą 36: „Nie zakłócać i nie psuć stosunku do wychowanka przez zastrzeżenia wobec niego, lecz przyjmować go takim, jakim jest”. A 16 dewiza wychowawcza z gatunku tych myśli mówi: „Nie dawać przedwczesnych wskazówek, lecz czekać, czy wychowywany sam nie pozna wymagania sytuacji i nie podejmie właściwych decyzji”.

Wymienione w książce momenty dostarczają zarówno dla bezpośrednich, jak i pośrednich kontaktów wychowawczych szereg stosunków pedagogicznych, które są do zaplanowania. Zakres bezpośredniego postępowania wychowawczego został bliżej określony i wytknięty przez czterdzieści dziewięć wspomnianych dewiz. Można je nazwać przykazaniami postępowania wychowawczego.

Warto podkreślić, że omawiana książka zawiera na końcu streszczenie poruszanych zagadnień, wykaz literatury i skorowidz rzeczowy.

Zapoznanie się z książką może przynieść niemało korzyści wykładowcom dydaktyki, a szczególnie pedagogiki zarówno świeckiej, jak i religijnej, oraz pomóc w kształtowaniu wychowawczego postępowania każdemu, kto ma do czynienia z wychowaniem dzieci czy młodzieży.

ks. Jan Tomczak SJ, Warszawa

Josef MÜLLER, *Gemeindekatechese. Perspektiven zu einer pastoralen Konzeption*, Mainz 1976, Matthias-Grünewald-Verlag, s. 116.

Autor prezentowanej książki jest doktorem teologii i profesorem pedagogiki religijnej na uniwersytecie w Wiedniu. Opublikował już liczne prace z zakresu teologii, katechezy i liturgii. W omawianej publikacji zajęł się katechezą prowadzoną w religijnej wspólnotcie i przez nią. Ten rodzaj katechezy obecnie coraz więcej pochłania uwagę osób zainteresowanych wychowaniem religijnym w krajach zachodniej Europy. Jest to poszukiwanie nowej drogi w głoszeniu orędzia Ewangelii, a raczej nowych nosicieli i głosicieli wspomnianego orędzia. To zadanie może spełniać tylko gmina pojęta jako głęboko zaangażowana wspólnota religijna, do czego za mało jest zdolna dotychczasowa parafia zorganizowana pod względem instytucjonalnym i prawnym.

Josef Müller pragnie ukazać możliwości i perspektywy, które jawią się przed katechezą prowadzoną w gminie. Takie wprowadzanie w tajemnice zbawienia stanowi szansę dla odnowienia parafii, prowadzi do życia w konkretnej wspólnotcie, której istotnym celem jest pogłębianie i kontynuowanie wiary jednostek i grup. Katecheza prowadzona przez gminę jest więcej działaniem wspólnym z poszczególnymi jej członkami niż służbą dla nich.

Omawiana książka ma za główny cel pomóc do zintegrowania odizolowanych rodzajów działania w jeden całościowo ujęty projekt katechezy prowadzonej przez gminę. Autor podzielił swoją pracę na trzy części, z których ostatnią opracowała Veronika Schoi sswohl. W pierwszej części Josef Müller pokazuje zasadnicze aspekty katechezy gminy ujęte z punktu widzenia pojęć i zadań duszpasterskich. Nie tyle chodzi w tej części o czystą teorię katechezy prowadzonej przez gminę, ile o włączenie jej w pastoralne ramy i o odgraniczenie czy raczej określenie katechizacji